SAUL BELLOW • **Yağmur Kral**

© 2009 İletişim Yayıncılık A.Ş., Modern Klasikler / 1. BASIM
2009, İstanbul (1 baskı)

Henderson the Rain King
© 1958, 1959, 1974 Saul Bellow
© 1986, 1987 The Estate of Saul Bellow
Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 1418 • Dünya Edebiyatı 269
ISBN-13: 978-975-05-2966-5
© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYAN Güneş Akkor
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Horace Pippin, "Mavi Kaplan", 1933-1937
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Defne İpek

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SAUL BELLOW

Yağmur Kral

Henderson the Rain King

ÇEVİRİ VE ÖNSÖZ
Osman Yener

iletişim

SAUL BELLOW 10 Haziran 1915'te, ailesinin kısa bir süre önce Rusya'dan göçerek yerleştiği Kanada'nın Quebec şehrinde doğdu. Dokuz yaşındayken ailesiyle beraber Amerika'ya, hayatının büyük bölümünü geçireceği, roman ve hikâyelerinin büyük kısmının ana mekânı olan Şikago'ya göç etti. Küçük yaştan itibaren kitap okumaya merak sardı. Chicago Üniversitesi'nde başladığı İngiliz Edebiyatı eğitimini iki sene sonra yarıda bırakarak, Northwestern Üniversitesi'nin antropoloji bölümüne geçti. Bellow romancılık kariyerinden önce geçimini, bir süre gazete ve dergilere kitap eleştirileri yazarak sağladı. İlk romanı *Boşlukta Sallanan Adam* 1944'te, ikinci romanı *Kurban* 1947'de yayımlandı. 1948'de aldığı Guggenheim bursuyla iki sene Paris'te ve başka Avrupa şehirlerinde kaldı. Asıl başarı ve ünü, bu iki yıl içinde yazmaya başlayıp 1953'te yayımladığı ve yayımlanır yayımlanmaz Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'ne değer bulunan *Augie March'ın Maceraları* ile elde etti. Ardından 1956'da kısa ama güçlü bir kitap olan dördüncü romanı *Günü Yaşa*'yı yayımladı. 1959'da, 1960'lardan 2000'lere kadar yazacağı kitapların tema ve yapılarının habercisi olan *Yağmur Kral*'ı yayımladı. Beş senede yazdığı ve 1964'te yayımladığı en büyük kitabı *Herzog* ile ikinci defa Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandı. Bellow 1970 yılında *Bay Sammler'ın Gezegeni*'ni yayımladı ve bu kitapla beraber üst üste üç kez Ulusal Kitap Ödülü kazanan ilk Amerikan yazarı oldu. 1975'te Pulitzer Ödülü'nü kazanacak olan *Humboldt'un Armağanı*'nı yazdı. 1976'da İsveç Akademisi tarafından Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Akademi ödül gerekçesinde, Bellow'un "derin bir insanlık kavrayışıyla çağdaş kültürün incelikli bir çözümlemesini eserlerinde birleştirmesine" dikkat çekti. Bellow'un bu tarihten sonra yazdığı kitaplar: *The Dean's December* (Dean'ın Kışı, 1982), *More Die of Heartbreak* (Kalp Kırıklığından Ölürüz Çoğumuz, 1987), *A Theft* (Hırsızlık, 1989), *The Bellarosa Connection* (Belarus Bağlantısı, 1989), *Something to Remember Me By: Three Tales* (Beni Hatırlatacak Bir Şey: Üç Hikâye, 1991), *The Actual* (İşin Aslı, 1997), *Collected Stories* (Toplu Hikâyeler 2001). 20. yüzyılın en büyük romancılarından biri sayılan Saul Bellow, 5 Nisan 2005'te, doksan yaşında Şikago'da hayatını kaybetti.

Metindeki dipnotlar çevirmen tarafından ilave edilmiştir.

Oğlum Gregory'ye

I

Afrika'ya bu yolculuğu neden yaptım? Bunun kolay bir açıklaması yok. İşler kötüleşti, kötüleşti, kötüleşti ve sonunda içinden çıkılamayacak hale geldi.

Bileti aldığımda elli beş yaşındaydım; bu yaşta ne durumda olduğumu düşündüğümde, aklıma kederden başka bir şey gelmiyor. Olaylar kafama üşüşüyor, bir süre sonra göğsüm sıkışıyor. Yüzümü ateş basıyor – annem, babam, karılarım, kızlarım, çocuklarım, çiftliğim, hayvanlarım, alışkanlıklarım, param, müzik derslerim, sarhoşluğum, önyargılarım, kabalığım, dişlerim, yüzüm, ruhum! "Hayır, hayır gidin başımdan, lanet olsun, beni yalnız bırakın!" diye haykırmak istiyorum. Ama beni nasıl yalnız bıraksınlar ki? Onlar bana ait. Onlar benim. Her yerden üstüme gelip içime yığılıyorlar. Her şey bir keşmekeşe dönüşüyor.

Ne var ki, bunca güçlü, bunca zalim olduğunu düşündüğüm dünya, gazabını üzerimden kaldırdı. Ama sizlere anlamlı bir şeyler anlatıp neden Afrika'ya gittiğimi açıklayacaksam önce doğrularla yüzleşmeliyim. En iyisi paradan başlamak. Zenginim. Benim ihtiyardan vergileri düştükten sonra üç milyon dolar miras kaldı, ama kendimi serseri olarak görüyordum ve haklı nedenlerim vardı, başlıca neden de serseri gibi davranmamdı. Yine de tek başımayken sık sık kitaplara bakar, bana

yardım edecek kelimeler arardım, günün birinde şunları okudum; "Günahların affı daimidir; doğruluk bir önkoşul değildir." Beni o denli etkiledi ki, bu sözü kendi kendime tekrar edip durdum. Ama sonra hangi kitapta olduğunu unuttum. Babamın bana bıraktığı, bazılarını kendisinin yazdığı binlerce kitaptan birindeydi. Onlarca kitap karıştırdım, ama paradan başka bir şey bulamadım; babam kitap ayracı olarak kâğıt para kullanırdı –o sırada üstünde ne varsa– beşlikler, onluklar, yirmilikler. Bazıları otuz yıl önce tedavülden kalkan, arkası sarı büyük banknotlardı. Eski günlerin hatırına onları gördüğüme sevindim; çocukları içeri sokmamak için kütüphanenin kapısını kapattıktan sonra, bütün günü bir merdivenin basamaklarında kitapları karıştırarak geçirdim, paralar yerde tepecikler oluşturdu. Ama affetmeye ilişkin o cümleyi bulamadım.

Sırayla gidelim: en iyi üniversitelerin birinden mezun oldum – okul arkadaşlarımı utandırmamak için adını vermeyeceğim. Babamın oğlu olmasaydım, bir Henderson olmasaydım beni okuldan atarlardı. Doğduğumda altı buçuk kiloymuşum, zor bir doğum olmuş. Sonra büyüdüm. Yüz yirmi beş kilo çeken bir doksan boy. Koca bir kafa, İran kuzularının postu gibi karmakarışık saçlar. Genellikle kısık bakan kuşkucu gözler. Yaygaracı bir kişilik. İri bir burun. Üç çocuktan sadece ben hayatta kaldım. Babam beni affetmek için gönlündeki bütün merhamet duygusunu tüketti, ama sanırım hiçbir zaman tam başarılı olamadı. Evlenme çağım geldiğinde onu memnun etmek istedim ve kendi sosyal statümde bir kız seçtim. Olağanüstü bir insan, güzel, uzun boylu, zarif, atletik, kolları uzun, saçları sarı, mesafeli, doğurgan ve sessiz. Şizofrenik olduğunu eklersem ailesinden kimse sesini çıkarmayacaktır, çünkü gerçekten öyleydi. Beni de kaçık bulurlar, hakları da yok değil – kasvetli, kaba, gaddar, muhtemelen de deliyim. Çocukların yaşlarına gelince, yirmi yıl kadar evli kaldık. Edward, Alice, Ricey, iki tane daha – ah, ne çok çocuğum var. Allah hepsinden razı olsun.

Kendi bildiğimce çok çalıştım. Büyük acılar çekmek emek ister, genellikle öğle yemeğinden önce sarhoş olmayı başarıyordum. Harpten döndükten kısa süre sonra (sıcak çatışmaya gir-

mek için fazla yaşlıydım, ama kimse beni tutamazdı; Washington'a kadar gidip savaşa katılmak için insanları tehdit ettim) Frances'tan boşandım. Zaferin ilanından hemen sonra. Yoksa daha geç miydi? Hayır, 1948 olmalı. Her neyse, Frances şimdi İsviçre'de, çocuklarımızdan biri de onun yanında. Bu çocuğu neden istedi bilmiyorum, ama çocuğu var ve bu iyi bir şey. Saadetler diliyorum.

Boşanmak bana çok iyi geldi. Hayata yeniden başlama fırsatı verdi. Yeni karımı çoktan seçmiştim bile, kısa bir süre sonra evlendik. İkinci karımın adı Lily (kızlık soyadı Simmons). İkiz oğullarımız var.

Yine yüzümü ateş bastı – Lily'ye çok eziyet ettim, Frances'tan daha çok. Frances çekingendi, bu da onu korunaklı kılıyordu ama Lily tuzağıma düştü. Belki de daha iyi yaşamak beni Frances'tan uzaklaştırdı, kötü yaşamaya alışmıştım. Sevmediği bir şey yaptığımda, ki bu pek sık olurdu, kabuğuna çekilirdi. Shelley'nin mehtabı gibiydi, tek başına dolaşırdı. Lily öyle değildi, ben de herkesin önünde ona bağırmaya, yalnız kaldığımızda küfretmeye başladım. Çiftliğin yakınındaki barlarda kavgalar ettim, askerler beni hapse attı. Hepiniz birden gelin dedim, eyalette önemli biri olmasaydım canıma okuyabilirlerdi. Lily geldi ve kefaletimi ödedi. Sonra domuzlarımdan biri için bir veterinerle dalaştım, bir keresinde de US 7'de, beni yoldan atmaya çalışan bir kar temizleme aracının şoförüyle... Sonra iki yıl kadar önce sarhoş halde traktörden düştüm, aracın altında kaldım ve ayağımı kırdım. Aylarca koltuk değneğiyle dolaştım, insan ya da hayvan, önüme çıkan herkese değneğimle vurdum, Lily'ye cehennem azabı yaşattım. Bir futbolcu kadar cüsseliydim, küfreder, bağırıp çağırır, dişlerimi gösterip kafamı sallardım – kimsenin yoluma çıkmamasına şaşmamalı. Ama hepsi bu kadar değil.

Lily, sözgelimi, bayan arkadaşlarını ağırlıyor, pislik içindeki alçılı bacağımla, kalın çoraplarımla içeri giriyorum; üstümde Frances boşanmak istediğinde bu haberi kutlamak için Paris'te Sulka's'tan aldığım kırmızı kadife bornoz var. Kafamda kırmızı yün avcı beresi. Burnumu ve bıyığımı elimle sildikten sonra ko-

nukların elini sıkıyor, "Ben Bay Henderson, nasılsınız," diyorum. Sonra Lily'nin yanına gidiyor, o da konuklardan biriymiş, bir yabancıymış gibi onun da elini sıkıyorum. "Nasılsınız?" diyorum. Bayanların kendi kendilerine "Onu tanımadı. Kafasında hâlâ ilk evliliği var. Ne korkunç, değil mi?" dediklerini hayal ediyorum. Bu hayalî bağlılık onları heyecanlandırıyor.

Ama yanılıyorlar. Lily'nin de bildiği gibi bunu bilerek yapıyorum ve yalnız kaldığımızda bana bağırıyor, "Gene, ne demek istiyorsun? Ne yapmaya çalışıyorsun?"

Örgülü kırmızı kuşağını belime sıkıca sardığım kadife bornozla karşısına dikiliyorum, ayak şekli verilmiş alçıyı yere sürterek kafamı sallıyor ve "Tüh, tüh, tüh!" diyorum.

Çünkü bu hantal, Allahın cezası alçıyla hastaneden eve getirildiğimde, telefonda şunları söylediğini işitmiştim; "Bir kaza daha. Bunu hep yapıyor, ama öyle güçlü ki. Onu öldürmek imkânsız." Onu öldürmek imkânsız! Beğendiniz mi? Benim çok ağırıma gitti.

Belki de Lily şaka yapıyordu. Telefonda şaka yapmaya bayılır. İri yarı, hayat dolu bir kadındır. Şirin bir yüzü var, karakteri de bu yüze uyuyor. Çok güzel günlerimiz de oldu. Düşünüyorum da, en güzel günlerimizin bir kısmını hamileliğinin ilerlediği günlerde geçirdik. Uyumadan önce, gergin karnındaki çizgileri yok etmek için bebek losyonu sürerdim. Meme uçları pembeden parlak kahverengiye dönüşmüştü, çocuklar içerde hareket ettikçe karnının yuvarlağı şekil değiştirirdi.

İri, kalın parmaklarım zarar vermesin diye hafifçe ve azami dikkatle sürerdim losyonu. Sonra, ışığı söndürmeden önce parmaklarımı saçıma silerdim, Lily'yle öpüşüp birbirimize iyi geceler diler, bebek losyonunun kokusuyla sarmalanıp uyurduk.

Ama sonra yine savaşmaya başladık, öldürülmemin imkânsız olduğunu duyduğumda, öyle olmadığını bildiğim halde, bu sözleri düşmanca yorumladım. Hayır, konukların önünde ona yabancı gibi davrandım çünkü onun evin hanımı havalarına girmesinden hoşlanmamıştım; çünkü, bu ünlü malikânenin ve ismin tek varisi olan ben, bir serseriyim, o da bir hanımefendi değil, benim karım yalnızca – yalnızca karım.

Kışın daha da kötüleşiyordum, Lily körfezde, sahil kenarında, balık da tutabileceğim bir otele gitmemize karar verdi. Düşünceli bir dost, ikizlere kontrplaktan kesilmiş birer sapan vermişti, valizimi boşaltırken bunlardan birini buldum ve atışlara başladım. Balık tutmayı bıraktım, sahilde oturup şişelere nişan aldım. İnsanlar, "Şu koca burunlu, bıyıklı, iri kıyım adamı görüyor musun? Büyük büyük babası Dışişleri Bakanı'ydı, büyük amcaları İngiltere ve Fransa büyükelçileriydi, babası Albigensian'lar üzerine o kitabı yazan, William James ve Henry Adams'ın dostu, ünlü akademisyen Willard Henderson," desinler diye. Demiyorlar mıydı? Kesinlikle diyorlardı. Şeker yüzlü, endişeli ikinci karımla ve ikiz oğullarımızla birlikte o yazlıktaydım. Sabah kahveme mutfakta büyük bir şişeden bourbon koyuyor, sahilde şişeleri kırıyordum. Konuklar şişe kırıklarını müdüre şikâyet edince müdür Lily'ye meseleyi açtı, benimle görüşmeye cesaret edemiyorlardı. Nezih bir kurum, Yahudileri kabul etmiyorlar ve karşılarına ben, E. H. Henderson çıkıyorum. Diğer çocuklar bizim ikizlerle oynamayı kesti, eşleri de Lily'yle görüşmeyi.

Lily bana akıl vermeye çalıştı. Suit'imizde dinleniyorduk, üstümde mayom vardı, sapanla, kırık şişelerle ve diğer konuklara karşı tavrımla ilgili bir tartışma başlattı. Lily çok zeki bir kadındır. Azarlamaz, ahlak dersi verir; bunu çok ciddiye alır, söze başlarken yüzü bembeyaz kesilir ve soluk soluğa konuşur. Benden korktuğundan değil, böyle zamanlarda krize girdiği için.

Benimle tartışmaktan sonuç alamayınca ağlamaya başladı, gözyaşlarını görünce kafam attı ve ona bağırdım, "Beynimi dağıtacağım! Kendimi vuracağım! Tabancayı doldurmayı unuttum sanma. Şu anda üstümde."

"Ah, Gene!" diye haykırdı, elleriyle yüzünü kapatıp kaçtı. Nedenini anlatacağım.

II

Çünkü babası böyle intihar etmişti, bir tabancayla.

Lily'yle aramızdaki bağlardan biri, ikimizin de dişlerimizden çok çekmiş olmamız. O benden yirmi yaş küçük, ama ikimizde de köprü var. Benimkiler kenarlarda, onunkiler önde. Dört üst kesici diş. Epey önce olmuş, lisede, hayran olduğu babasıyla golf oynarken. Zavallı ihtiyar o gün çok içmiş, golf oynayamayacak kadar sarhoşmuş. Kızına bakmadan, onu uyarmadan, ilk tepeden atışını yapmış ve sopayı arkaya sallarken kızının ağzına bir darbe indirmiş. Sıcak bir haziran gününde o lanet golf sahasını, su tesisatı malzemeleri işindeki o sarhoşu, on beş yaşında ağzı kan içinde kalan kızını düşünmek beni hep kahretmiştir. Kahrolsun bu zayıf sarhoşlar! Kahrolsun ayakta duramayan erkekler! Bir hata yaptılar mı ne kadar üzgün olduklarını göstermek için kendilerini oradan oraya atan bu maskaralardan nefret ediyorum. Ama Lily babasının aleyhinde tek kelime duymak istemiyordu ve kendinden çok onun için ağladı. Fotoğrafını cüzdanında taşır.

İhtiyarla hiç karşılaşmadık. Lily'yle tanıştığımızda on ya da on iki yıl önce ölmüştü. Babasının ölümünden kısa süre sonra Lily Baltimore'un tanınmış şahsiyetlerinden olduğu söylenen bir adamla evlenmiş – şimdi düşünüyorum da, adamın ta-

nınmış bir şahsiyet olduğunu bir tek Lily'den duydum. Ama uyum sağlayamamışlar ve savaş devam ederken boşanmışlar (O sırada ben İtalya'da savaştaydım). Her neyse, tanıştığımızda evine dönmüş, annesiyle birlikte yaşıyordu. Ailesi şapkacıların başkenti Danbury'dendir. Bir kış gecesi Frances'la birlikte Danbury'de bir partiye gitmiştik, Frances'ın kafası Avrupadaki entelektüellerden birine yazdığı mektupla meşgul olduğu için çok da istekli değildi gitmeye. Frances çok okur, çok mektup yazar ve sigara içer; felsefeye ya da benzer şeylere kendini kaptırdığında pek az görüşürdük. Odasında oturmuş Sobranie sigaraları içip öksürdüğünü, notlar aldığını, bir şeyleri çözdüğünü bilirdim. İşte o partiye gittiğimizde bu entelektüel nöbetlerden birini yaşıyordu; partinin ortasında acilen yapması gereken bir şey olduğunu hatırladı, arabayı alıp gitti, beni tamamen unuttu. O gece benim de kafam biraz karışıktı, partiye smokinle gelen tek kişi bendim. Geceyarısı mavisi. Eyaletin o bölgesinde mavi smokin giyen ilk erkek de herhalde bendim. Üstümde bu mavi kumaştan bir hektar varmış gibi hissediyordum, bu arada on dakika önce tanıştırıldığım, üzerinde kırmızı yeşil şeritli bir Noel giysisi olan Lily ile sohbet ediyorduk.

Olanları görünce Lily beni eve bırakmayı teklif etti, ben de "Peki," dedim. Karları eşeleyip arabasına kadar yürüdük.

Yıldızlı bir geceydi, lapa lapa kar yağıyordu. Arabasını yaklaşık üç yüz metre uzunluğunda, demir kadar sert zeminli bir rampaya park etmişti. Önündeki kar yığınından kurtulur kurtulmaz araba patinaj yaptı, Lily telaşa kapılıp "Eugene!" diye haykırarak bana sarıldı. Görebildiğim kadarıyla karları kürelenmiş yolda, hatta bütün mahallede bizden başka tek bir Allahın kulu yoktu. Araba bir tam daire çizdi. Kürklü manşonundan çıkardığı çıplak kollarıyla kafamı tutup iri gözleriyle ön camdan bakarken, araba buz ve çiyle kaplı zemin üstünde kaymaya başladı. Motoru vitese bile almamıştı, anahtara uzanıp marşı kapadım. Bir kar yığınına doğru kaydık ama fazla ilerlemedik, direksiyonu elinden aldım. Ay ışığı çok parlaktı.

"Adımı nereden biliyorsun?" diye sordum, "Herkes senin Eugene Henderson olduğunu biliyor," dedi.

Biraz daha konuştuktan sonra, "Karından boşanmalısın," diye fısıldadı.

"Ne diyorsun sen? Böyle şey söylenir mi? Baban yaşındayım," dedim.

Yaza kadar bir daha görüşmedik. Yeniden karşılaştığımızda başında bir şapka, üstünde beyaz pike kumaştan bir giysi ve beyaz ayakkabılar vardı. Yağmur yağacağa benziyordu, bu giysilerle yağmura yakalanmak istemiyordu (oysa şimdiden kirlenmişti) ve benden onu eve bırakmamı rica etti. Danbury'e ambar için kereste almaya gelmiştim, kamyonet ağzına kadar doluydu. Lily evin yolunu tarif etmeye başladı, derken sinirden yönünü kaybetti; çok güzel ama çok sinirliydi. Sıcak ve sıkıntılı bir hava vardı, sonra yağmur başladı. Sağa dönmemi istedi, kendimizi çıkmaz bir sokakta, içi su dolu bir taş ocağını çevreleyen bir çitin içinde bulduk. Hava o kadar kararmıştı ki çitin örgüleri beyaz görünüyordu. Lily çığlıklar atmaya başladı, "Çevir arabayı, lütfen! Çabuk ol, çevir arabayı! Sokakları hatırlamıyorum, eve gitmem lazım."

Sonunda, tam fırtına patlamak üzereyken, sıcak havada kapalı kalmış odalar gibi kokan küçük bir eve geldik.

"Annem briç oynuyor," dedi Lily. "Telefon edip gelmemesini söyleyeyim. Yatak odamda telefon var." Yukarı çıktık. Sizi temin ederim, davranışlarında fazla serbest ya da önüne gelenle yatan biri olduğunu gösteren bir şey yoktu. Giysilerini çıkarırken titreyen bir sesle, "Seni seviyorum! Seni seviyorum!" demeye başladı. Kucaklaşırken içimden "Seni nasıl sevebilir – seni, seni!" diyordum. Korkunç bir gök gürültüsü duyuldu, sonra sokaklara, ağaçlara, evlerin damlarına, perdelere şiddetli bir sağanak indi, şimşekler çaktı. Sular her yanı kapladı, göz gözü görmez oldu. Ama fırtınanın ılık karanlığıyla loş bir renge bürünen çarşafın altında birbirimize sarılmış yatarken, Lily'den sıcak, taze bir fırancala kokusu yükseldi. Başından sonuna dek "Seni seviyorum!" demekten vazgeçmedi. Güneş bütün gün yüzünü göstermedi, akşam yaklaşırken, yatakta sessizce yatıyorduk.

Annesi oturma odasında bekliyordu. Fazla aldırış etmedim. Lily ona telefon etmiş, "Bir süre eve gelme," demişti; böylece

annesi derhal briç masasından kalkmış, kendini son yılların en kötü yaz fırtınasının ortasına atmıştı. Hayır, hiç hoşuma gitmedi. Hanımefendiden korktuğumdan değil, ama işaretleri okuyabiliyordum. Lily yakalanmak için elinden geleni yapmıştı. Merdivenlerden önce ben indim ve chesterfield koltuğun yanında bir ışık gördüm. En alt basamakta anneyle burun buruna gelince, "Adım Henderson," dedim. Annesi tombul, güzel bir kadındı; briç partisine giderken yüzünü porselen bebekler gibi gösteren bir makyaj yapmıştı. Şapkalıydı, otururken deri el çantasını tombul dizlerinin üstüne koydu. Zihninden Lily'ye karşı kullanacağı kozları geçirdiğini fark ettim. "Kendi evimde. Evli bir adamla." Vesaire. Kayıtsız bir tavırla, tıraşsız suratımla, kamyonetimde keresteler, karşısına oturdum. Üstümde Lily'nin tenini, o fırın kokusunu fark etmiş olmalı. Ve Lily, olağanüstü güzelliğiyle, annesine marifetini göstermek için merdivenleri indi. Kalın botlarımı halının üstüne yayarak oturdum, arada bir bıyıklarımı burarak aldırmıyormuş gibi yaptım. İkisinin arasında Lily'nin babasının, intihar eden su tesisatı toptancısının varlığını duyumsuyordum. Adam Lily'nin yatak odasının bitişiğindeki büyük yatak odasında kendini öldürmüştü. Lily babasının ölümünden annesini sorumlu tutuyordu. Peki ben neydim, öfkesi için kullandığı bir araç mı? "Hayır dostum," dedim kendime, "bu iş sana göre değil. Hiç bulaşma."

Anne iyi davranmaya karar vermiş gibi görünüyordu. Büyüklük yapacak ve Lily'yi kendi oyunuyla yenecekti. Belki de doğal hali buydu. Her neyse, bana karşı tam bir hanımefendi gibi davrandı ama sonunda kendini tutamadı ve "Oğlunuzla tanıştım," dedi.

"Sıska olanla mı, Edward'la mı? Kırmızı bir MG kullanır. Bazen Danbury civarına kadar gelir."

Ardından kalktım, Lily'ye, "Güzelsin, kocaman bir kızsın ama annene böyle davranmamalısın," dedim.

Tombul hanımefendi ellerini kavuşturmuş, kanepede oturuyordu; ağlamaktan ya da kızgınlıktan, gözleri kaşlarının altında düz bir çizgi oluşturmuştu.

"Güle güle Eugene," dedi Lily.

"Hoşça kal Bayan Simmons," dedim.

Pek dostça ayrılmadık.

Bununla birlikte kısa süre sonra tekrar karşılaştık, ama bu kez New York'ta. Lily annesinden ayrılmış, Danbury'i terk etmişti; Hudson caddesinde, sarhoşların kötü havalarda merdiven altına sığındığı, sıcak suyu olmayan bir apartmanda kalıyordu. O merdivenleri bütün ağırlığımla, iri gölgemle tırmandım; yüzümde içkinin ve kırların rengi, ellerimde domuz derisi eldivenler, kalbimde dinmeyen bir ses, *İstiyorum, istiyorum, istiyorum ah, istiyorum – evet, devam et,* dedim kendime, *Vur, vur, vur, vur!* Kalın astarlı paltomla, domuz derisi eldivenlerimle ve domuz derisi ayakkabılarımla, cebimde domuz derisi cüzdanımla, şehvet kabartıp bela köpürterek merdivenleri çıkmaya devam ettim, sonra bakışlarımdaki kıvılcımın Lily'nin kapıyı açıp beklemekte olduğu en üst tırabzana kadar ulaştığını fark ettim. Yüzü yuvarlak, beyaz ve geniş, gözleri duru ve kısıktı.

"Kahretsin! Bu berbat yerde nasıl yaşıyorsun? Berbat kokuyor," dedim. Binanın holünde ortak tuvaletler vardı; sifonların zinciri yeşil bir renk almıştı, kapılar erik yeşili camla kaplıydı.

Lily yoksulların dostuydu, özellikle de yaşlıların ve annelerin. Yardım parasıyla yaşadıkları halde televizyon sahibi olmalarını anlayışla karşılıyor, sütlerini, yağlarını kendi buzdolabında saklamalarına izin veriyor, sosyal güvenlik formlarını dolduruyordu. Onlara iyilik yaptığını, bu göçmenlere ve İtalyanlara Amerikalıların ne kadar iyi olabileceğini gösterdiğini düşünüyordu sanırım. Öyle ya da böyle, onlara içtenlikle yardım ediyor, deliduman ortalıkta koşturuyor, bir sürü ilgisiz şey söylüyordu.

Binanın kokusu insanın yüzüne yapışıyordu, merdivenleri tırmanırken "Off, bende hal kalmamış!" dedim.

En üst kattaki dairesine girdik. Burası da çok kirliydi, ama hiç olmazsa ışık vardı. Oturup konuştuk, Lily, "Hayatının geri kalanını boşa mı geçireceksin?" dedi.

Frances'la durum ümitsizdi. Sadece bir kez, askerden döndüğümde, kişisel sayılabilecek bir şeyler geçti aramızda ama pembe dizi orada sona erdi, ben de ne hali varsa görsün gibi bir ta-

vır takındım. Mutfakta biraz sohbet ettik ve yollarımız orada ayrıldı. Sadece birkaç kelime. Şöyle:

"Peki, şimdi ne yapmak istiyorsun?"

(O sıralar çiftliğe olan ilgimi yitirmeye başlamıştım.)

"Acaba," dedim, "doktor olmak için çok mu geç kaldım? Tıp fakültesine girsem..."

Frances genelde hep, sıradan ya da anlayışsız demek istemiyorum, ölçülü bir insandı. Ağzını açtı ve bana güldü, o gülerken karanlık ağzından başka bir şey görmüyordum, dişlerini bile; bu gerçekten garip, çünkü Frances'in bembeyaz dişleri vardır. Ne olmuştu onlara?

"Pekâlâ, pekâlâ," dedim.

Böylece Lily'nin Frances konusunda yerden göğe kadar haklı olduğunu anladım. Yine de gerisi istediğim gibi gitmedi.

"Çocuk yapmam lazım. Daha fazla bekleyemem," dedi Lily. "Birkaç yıl sonra otuz yaşına gireceğim."

"Benim kabahatim mi?" dedim. "Neyin var senin?"

"Senle ben birlikte olmalıyız."

"Kim demiş?"

"Birlikte olmazsak ikimiz de öleceğiz."

Aradan bir yıl kadar geçti, beni ikna etmeyi başaramadı. Bu işin bu kadar basit olduğuna inanmıyordum. Hiç beklenmedik bir anda, Hazard adında New Jersey'li bir komisyoncuyla evlendi. Sonradan düşündüğümde, birkaç kez onun hakkında konuştuğunu hatırladım, ama o zamanlar bunun şantajlarından biri olduğunu sanmıştım. Çünkü o bir şantajcıydı. Her neyse, Lily onunla evlendi. Bu ikinci evliliğiydi. Bunun üzerine Frances'i ve iki kızımı alıp bir yıllığına Avrupa'ya, Fransa'ya gittim.

Çocukluğumun birkaç yılını bu ülkenin güneyinde, babamın araştırmalarını yaptığı Albi kasabasının yakınlarında geçirmiştim. Elli yıl önce yolun karşısındaki bir çocukla, "Françoise, ah Françoise, *ta sœur est constipée*,"[1] diyerek dalga geçerdim. Babam iri yapılı, güven veren, temiz bir adamdı. İrlanda keteninden uzun iç donu giyerdi, şapkalarını kırmızı kadifeden astarlı kutulara koyardı, ayakkabılarını İngiltere'den, el-

1 (Fr.) Kızkardeşin kabız olmuş.

divenlerini Milano ve Roma'daki Vitale'den getirtirdi. Oldukça iyi keman çalardı. Annem Albi'nin tuğla katedralinde şiirler yazardı. Parisli, yapmacık tavırları olan bir kadınla ilgili anlatmaya bayıldığı bir hikâye vardı. Kilisenin dar kapısında karşılaşmışlar, kadın, "Voulez-vous que je passasse?"[2] demiş. Annem de "Passassassez,[3] Madame," diye yanıtlamış. Annem yıllar boyunca bu hikâyeyi herkese anlattı, bazen gülerek fısıltıyla, "Passassassez," derdi. O günler geçmişte kaldı. Zarfa konup mühürlendi, yoklara karıştı.

Ama Frances'le birlikte çocuklarımızı alıp Albi'ye gitmedik. Frances filozoflarıyla ünlü Collège de France'a devam ediyordu. Apartman dairesi bulmak zordu, ama bir Rus prensinden iyi bir daire kiraladım. De Vogüé'de, Çar I. Nikolay'ın bakanlarından biri olan babasının adı geçiyor. Uzun boylu, kibar bir adamdı; karısı İspanyol'du ve kayınvalidesi Señora Guirlandes sürekli adamın başının etini yiyordu. Adamcağız ondan çok çekiyordu. Karısı ve çocukları kadınla birlikte otururken kendisi tavan arasındaki hizmetçi odasına taşınmıştı. Yaklaşık üç milyon papelim var. Ona yardım etmek için bir şeyler yapabilirdim sanırım. Ama o sıralar kalbim daha önce sözünü ettiğim taleple doluydu – *İstiyorum, istiyorum!* Üst kattaki zavallı prens! Çocukları hastaydı, bana durumu düzelmezse kendini pencereden atacağını söyledi.

"Kafayı mı yedin, Prens," dedim.

Suçluluk duya duya evinde oturdum, yatağında yattım ve günde iki kez banyosunda yıkandım. Ona yardım edeceğim yerde iki kez sıcak banyo yapmam içimdeki kasveti artırıyordu. Frances tıp mesleğiyle ilgili düşlerime güldükten sonra bir daha onunla hiçbir şey konuşmadım. Her gün Paris'in köşe bucağını dolaştım, Gobelin imalathanelerinden ta Pére Lachaise mezarlığına ve St. Cloud'a kadar yürüdüm. Hayatımın nasıl bir şey olduğu konusunda kafa yoran tek kişi, şimdiki adı Lily Hazard olan Lily idi. Düğününden çok sonra American Express'ten, düğün kartlarından birinin arkasına yazılmış bir not

2 (Fr.) Geçmemi mi istiyorsunuz?

3 (Fr.) Ge-ge-geçiniz.

aldım ondan. Her yanımdan dert akıyordu, Madeleine'e yakın bir mahallede çok sayıda fahişe gezindiği için bazılarını yakından tanıdım – ama gördüğüm hiçbir yüz içimde durmaksızın yinelenen bu felaket sesi –*istiyorum, istiyorum*!– susturamadı. Epey yüz gördüm.

"Lily gelebilir," diye düşündüm. Düşündüğüm gibi de oldu. Bir taksiye atlayıp bütün şehri dolaştı ve beni Metro Vavin yakınlarında buldu. İri gövdesiyle ışıldayarak bana taksiden bağırdı. Kapıyı açtı ve arabanın basamağında ayakta durmaya çalıştı. Evet, güzeldi; güzel bir yüz, saf, temiz bir çehre, beyaz ve çekici. Arabanın kapısından dışarı uzanan boynu iri ve biçimliydi. Üst dudağı sevinçten titriyordu. Ama bütün heyecanına karşın ön dişlerini hatırladı ve ağzını kapattı. Yeni porselen dişleri umurumdaydı sanki! Bana sürekli lütufta bulunan rabbime şükürler olsun!

"Lily! Nasılsın evlat? Nereden çıktın?"

Müthiş sevinçliydim. Sersemin teki olduğumu düşünüyordu, ama yine de çok değerliydim, yaşamaya devam etmeli, ölmemeliydim (Paris'te bu şekilde bir yıl daha geçirirsem içimde bir şeyler sonsuza dek çürüyecekti), hâlâ işe yarayabilirdim. Beni seviyordu.

"Kocanı ne yaptın?"

Otele dönerken yolda, Raspail bulvarında, "Çocuk yapmam gerektiğini düşündüm," dedi, "Yaşlanıyordum." (Lily o sıralar yirmi yedi yaşındaydı.) "Ama düğüne giderken hata yaptığımı anladım. Trafik ışıklarında gelinliğimle arabadan çıkmaya çalıştım ama beni yakalayıp geri çekti, Gözüme bir yumruk indirdi. Allahtan şapkamın tülü vardı, çünkü bir gözüm morardı, tören boyunca ağladım. Ayrıca, annem de öldü."

"Gözünü mü morarttı?" dedim öfkeyle. "Bir daha karşıma çıkarsa parçalara ayıracağım onu. Ama annene üzüldüm."

Gözlerini öptüm, sonra onun Quai Voltaire'deki oteline gittik ve birbirimizin kollarında, dünyanın tepesine çıktık. Bunu mutlu bir hafta takip etti; her yere gittik, ama Hazard'ın tuttuğu özel dedektif bizi takip ediyordu, bu yüzden bir araba kiraladım ve katedralleri olan kasabaları turlamaya başladık. Lily bü-

tün o harikuladeliğiyle –her zaman bir harikadır– bana eziyet etmeye başladı. "Bensiz yaşayabileceğini sanıyorsun, ama yaşayamazsın," diyordu, "tıpkı benim sensiz yaşayamayacağım gibi. Üzüntüden boğulacağım. Hazard'ı neden terk ettim sanıyorsun? O hüzün yüzünden. En çok beni öperken hüzünleniyordum. Kendimi çok yalnız hissediyordum. Sonra..."

"Yeter. Anlatma," dedim.

"Gözüme yumruğu indirdiğinde daha iyiydi. O davranışında bir hakikilik vardı. O zaman kendimi boğulur gibi hissetmemiştim."

Sonra her zamankinden fazla içmeye başladım; o büyük katedrallerin hepsini sarhoş dolaştım – Amiens, Chartres, Vézelay, vs. Çoğu kez arabayı o kullanmak zorunda kaldı. Araba küçüktü (*Deux Cent Deux décapotable* denen üstü açılanlardan) ve ikimiz, sarışın ve kumral, güzel ve sarhoş, muhteşem gövdelerimizle koltukların üzerinde yükseliyorduk. Benim için ta Amerika'dan gelmişti, ve ben misyonunu tamamlamasına engel oluyordum. Böylece Belçika'ya kadar gittik, oradan Massif'e[4] döndük, Fransa'yı seviyorsanız ne âlâ, ama ben Fransa'yı sevmiyordum. Lily başından sonuna dek tek bir konuya yoğunlaştı, ahlakçılık: bunun için yaşanmaz, şunun için yaşanır; kötülük yanlıştır, iyilik doğru; ölüm yanlış hayat doğru; hayal yanlış gerçek doğru. Lily'nin konuşması kolay anlaşılmaz; yatılı okulda ona yumuşak sesle konuşmasını öğretmişler sanırım, sürekli mırıldanır. Benim sağ kulağım iyi işitmez, rüzgârın, lastiklerin ve küçük motorun gürültüsü de onun sesine karışıyordu. Yine de o geniş, beyaz suratındaki neşeli ifadeden kafasından geçenleri anlıyordum. Işıltılı yüzü ve coşkulu gözleriyle beni sıkıştırıyordu. Bazı şeyleri savsaklamak, hatta pasaklı olmak gibi alışkanlıkları olduğunu anlamıştım. İç çamaşırlarını yıkamayı unutuyordu, sonunda bir gün, sarhoş bir anımda, çamaşırlarını yıkamasını emrettim. Belki de bu denli büyük bir düşünür ve ahlakçı olduğu için yaptım bunu; "Giysilerini yıka," dediğimde benimle tartışmaya başlıyordu. "Çiftliğimdeki domuzlar bile senden daha temiz," dedim ona ve bu da yeni bir tartışma-

4 Fransa'nın güneyinde bir kayak merkezi.

ya yol açtı. Dünya böyledir işte, her şey bozulup dağılır. Evet ama dünya kendini dönüştürür. "Kişi azot çemberini tek başına tamamlayamaz," dedim; evet, ama aşkın nelere *kadir olduğunu* biliyor muydum? "Kapa çeneni," diye bağırdım ona. Kızmadı. Benim için üzüldü.

Gezi devam etti ve ben iki şeyin esiri oldum – birincisi, kiliselerin sarhoşluğumun görmemi engelleyemediği güzelliğine, ikincisi Lily'ye, onun ışıltısına, mırıldanmalarına ve sarılmalarına. Hiç demediyse en az yüz kez tekrarladı, "Benimle Birleşik Devletler'e gel. Seni geri götürmeye geldim."

Sonunda "Hayır," dedim. "Sende biraz kalp olsaydı bana işkence etmezdin, Lily. Kahretsin, unutma ki ben mor bereli bir gaziyim. Ülkeme hizmet ettim. Elli yaşını aştım, beladan payıma düşeni aldım."

"İyi ya, şimdi bir şeyler yapmak için daha fazla nedenin var," dedi.

En sonunda Chartres'da ona, "Sesini kesmezsen beynimi dağıtacağım," dedim.

Bu acımasız bir davranıştı, çünkü babasının nasıl öldüğünü biliyordum. Sarhoş olduğum halde yaptığım kabalık bana bile ağır geldi. Babası, bir aile kavgasının sonrasında kendini vurmuştu. Sevimli bir adammış, zayıf, kalbi kırık, sıcak kanlı ve duygusalmış. Eve viskiden kafayı bulmuş halde gelir, Lily'ye ve aşçıya modası geçmiş şarkılar söylermiş; mutfakta fıkralar anlatır, hırıltılı gırtlağıyla bayat tiyatro gösterileri, step dansı yaparmış – insan kendi çocuğuna böyle kıyar mı? Lily bana bütün olanları anlatmıştı, öyle ki sonunda babası zihnimde ete kemiğe büründü, ihtiyarı hem sevmeye hem de ondan iğrenmeye başladım. "Pabucumun dansçısı, gönül hırsızı, zavallı soytarı – duygu sömürücüsü seni!" dedim hayaletine. "Kızına bunları yapıp benim elime terk etmek de ne oluyor?" Chartres katedralinde, bu kutsal güzelliğin karşısında onu intiharla tehdit ettiğimde Lily nefesini tuttu. Yüzündeki ışık inci gibi billurlaştı. Beni sessizce affetti.

"Affetsen de affetmesen de fark etmez," dedim ona.

Vézelay'da ayrıldık. Orayı ziyaretimizin başından itibaren

tuhaf şeyler oldu. Sabah şehre indiğimizde *décapotable Deux Cent Deux*'nün lastiği patladı. Güzel bir haziran günü olduğundan arabayı garaja koymayı reddetmiştim ve lastiği müdüriyetin indirdiğinden kuşkulanıyordum. Otel idaresini suçladım, müdüriyetin demir kepengi inene kadar bağırıp çağırdım. O kızgınlıkla kriko kullanmadan, aksın altına bir taş iterek lastiği değiştirdim. Otel müdürüyle kavga ettikten sonra (ikimiz de "*Pneu*, *pneu*"[5] diyip duruyorduk) kendime geldim; katedrali gezdik, kesekâğıdına sarılı bir kilo çilek aldık, güneşlenmek için surlara çıktık. Limon ağaçlarından sarı tozlar dökülüyordu, elma ağaçlarının gövdesini yaban gülleri sarmıştı. Soluk kırmızı, çizgili kırmızı, için için yanan, ateşli, öfke gibi hırçın, ilaç gibi tatlı güller. Lily omuzlarını güneşte yakmak için bluzunu çıkardı. Sonra kombinezonunu, bir süre sonra da sutyenini fora edip kucağıma oturdu. Keyfim kaçmıştı, "Ne istediğimi nereden biliyorsun?" dedim ona. Sonra, ağaçların gövdelerinden uzanan, birbirine sarılarak tutuşan güllerin hatırına daha nazikçe, "Bu güzel kilise bahçesinin keyfini çıkarsan olmaz mı?" dedim.

"Kilise bahçesi değil, meyve bahçesi," dedi.

"Daha dün kanaman başladı. Neyin peşindesin?"

Daha önce hiç itiraz etmediğimi öne sürdü, ki doğruydu. "Ama şimdi ediyorum," dedim, kavgaya başladık. Kavga iyice alevlenince ona ilk trenle tek başına Paris'e gitmesini söyledim.

Sustu. Dersini verdim, diye düşündüm. Ama hayır, bu yalnızca onu ne çok sevdiğimi kanıtlıyordu. Çılgın yüzü aşkın ve sevincin yoğunluğuyla kararmıştı.

"Beni öldüremeyeceksin! Fazla sertim!" diye haykırdım ona. Sonra kalbimdeki dayanılmaz karmaşanın etkisiyle ağlamaya başladım. Hıçkıra hıçkıra ağladım.

"Gir içeri, çılgın orospu," dedim ağlayarak. *Décapotable*'ın tavanını açtım. Kenardaki çubuklar çıkarılır, sonra tavan tentesi geriye sarılır.

Ben direksiyon başında hıçkırıklarla gururdan, güçten, ruhtan, aşktan, bütün o şeylerden konuşurken o, duyduğu dehşet-

5 (Fr.) Araba lastiği.

le rengi soluklaşmış, nefesini tutarak, ama bir yandan da içi yüce bir zafer duygusuyla eriyerek bir şeyler mırıldandı.

"Lanet olsun sana, kaçığın tekisin!" dedim.

"Sen yanımda olmadıkça, haklı olabilirsin. Belki ben orada değilim ve anlamıyorum," dedi. "Ama birlikte olduğumuzda, *biliyorum*."

"Nah biliyorsun. Ben neden bir şey bilmiyorum! Git, uzak dur benden. Paramparça oluyorum yanında."

İçinde kirli giysiler olan o şapşal valizini peronun sahanlığına fırlattım. Hıçkıra hıçkıra istasyonda bir dönüş yaptım; Vézelay'dan yirmi kilometre kadar uzaktaydım, Fransa'nın güneyine doğru ilerledim. Vermilion sahilinde Banyules denen yere gittim. Orada bir denizcilik merkezi var, oranın akvaryumunda garip bir deneyim yaşadım. Alacakaranlıktaydım. Bir ahtapota baktım, yaratık da bana bakar gibiydi, yumuşak başını cama dayadı, dümdüz oldu, teni soluklaştı, korkudan titrer gibi beneklendi. Soğuk soğuk bakan gözleri benimle konuşuyordu. Ama asıl konuşan, asıl soğuk olan, benekli yumuşak başı ve o beneklerdeki Brown'cu hareketler,[6] bana ölümü hissettiren kozmik bir soğukluktu. Kollarıyla cama vurarak kıvranıyor, kabarcıklar yukarı doğru uçuşuyordu, kendi kendime "Bu benim son günüm. Ölüm bana ihtar ediyor," dedim.

Lily'yi intiharla tehdit etme hikâyem bu kadar.

6 İskoçyalı botanist Robert Brown'un (1842-1895) sıvı ve gaz ortamlarda taneciklerin rasgele izlenimi veren hareketlerine ilişkin kuramı; tanecik (*particle*) kuramı adıyla da bilinir.

III

Şimdi de Afrika'ya gidiş nedenlerim üzerine birkaç söz.

Savaştan kafamda domuz çiftliği kurma fikriyle döndüm; bu da genel olarak hayat hakkında ne düşündüğümün bir ifadesi olabilir.

Monte Cassino bombalanmamalıydı, bazıları bunun generallerin suçu olduğunu söyler. Ama kimbilir kaç Teksaslı'nın canına mal olan, sonradan benim teçhizatıma da bir şarapnelin isabet ettiği o lanet katliamdan sonra, bizimkilerden bir tek Nicky Goldstein ve ben kalmıştık ki, bu tuhaf bir şeydi, çünkü mangadaki en iri iki adam bizdik ve çok iyi hedef teşkil ediyorduk. Daha sonra bir mayın yarası da aldım, ama o gün, Goldstein ve ben zeytin ağaçlarının altında yatıyorduk –bazıları yaşlandığında boğumları dantel gibi açılır, aralarından ışık görünür– ona savaştan sonra ne yapmayı düşündüğünü sordum. "Kardeşim ve ben, ölmez de kalırsak, Catskills'de bir mink çiftliği kuracağız," dedi. Böylece ben, ya da içimdeki şeytan, "Ben de domuz yetiştireceğim," sözünü sarf ettim. Bu söz ağzımdan çıktıktan hemen sonra, Goldstein Yahudi olmasaydı domuz yerine sığır diyeceğimi fark ettim. Ama durumu düzeltmek için çok geçti. Şimdi bildiğim kadarıyla Goldstein'la kardeşi mink işindeler, ben ise – başka işlerdeyim. Bütün o eski ve gösteriş-

li çiftlik evlerini, birbirinden panellerle ayrılan ahırları olan atlı araba köşkünü –eskiden zenginlerin atlarına opera sanatkârları gibi bakılırdı– saman yığınlarının üstünde güzel bir manzaraya sahip, mimarlık şaheseri eski çiftlik ambarını elden geçirdim ve domuzlarla doldurdum, domuzların çimlerin üstünde, çiçek bahçesinde serbestçe dolaştığı bir domuz krallığı yarattım. Limonluğu unutmayalım – domuzlar çürümüş soğanları topraktan kökleyip çıkarırlardı. Floransa ve Salzburg'dan aldığım heykelleri devirdiler. Her yer domuz, domuzlar için pişirilen lapa, domuz pisliği kokuyordu. Komşularım öfke içinde sağlık memurlarını peşime taktılar. Onlara meydan okudum ve beni mahkemeye vermelerini söyledim. Dr. Bullock denen adama, "Hendersonlar iki yüz yıldır burada yaşıyor," dedim.

O zamanki karım Frances tek kelime etmedi, sadece "Lütfen onları araba yolundan uzak tut," dedi.

"Sakın onlara zarar vereyim deme," dedim ben de, "bu hayvanlar benim bir parçam oldu." Dr. Bullock'a da şunları söyledim, "Seni bu işe o siviller ve 4F'ler[1] bulaştırdı. Gerzekler. Hiç domuz eti yemez mi bunlar?"

New Jersey'den New York'a giden yolda, Karaormanlardaki Alman köyleri modelinde inşa edilmiş hayvan barınakları hiç gözünüze çarptı mı? Tren Hudson nehrinin altından geçmek için tünele girmeden önce kokularını aldınız mı? Bunlar domuz semirtme merkezleridir. Iowa ve Nebraska'dan gelen sıska domuzlar burada semirtilir. Her neyse, ben tam bir domuzcuydum. Danyal peygamberin Kral Nebukadnezar'a uyarısında dediği gibi, "Seni insanların arasından sürecekler, çayırdaki hayvanlarla yaşayacaksın." Anneler yavrularını yer, çünkü fosfora ihtiyaçları vardır. Onlar da tıpkı kadınlar gibi guatr hastalığına yakalanırlar. Bu zeki, lanetli hayvanlar üstünde çok çalıştım. Bütün domuz yetiştiricileri bu hayvanların ne kadar akıllı olduğunu bilir. Onların zeki olduklarını keşfetmek bende bir tür travma yarattı. Ama eğer Frances'a yalan söylemediysem ve domuzlar gerçekten bir parçam olduysa, onlara olan ilgimi yitirmem de bir o kadar ilginç bir durum.

1 Askerî hizmet için yeterli olmayanlar.

Ama Afrika'ya gidiş nedenlerimden başka her şeyi anlattığımın farkındayım; en iyisi başka bir yerden başlamak.

Babamdan başlayayım mı? Tanınmış bir adamdı. Sakalı vardı, piyano çalardı ve...

Yo, bu da olmaz.

Peki öyleyse, buyurun: Atalarım Kızılderililerin topraklarını çaldılar. Hükümetten para sızdırdılar, diğer yerleşimcileri dolandırdılar ve ben muazzam bir mülkün mirasçısı oldum.

Hayır, bu da olmadı. Ne ilgisi var ki zaten?

Yine de bir açıklama gerekiyor; son derece önemli bir şeyin canlı kanıtları bana sunuldu, bunu iletmekle yükümlüyüm. İşin en zor yanlarından biri de bütün bunların bir rüyadaymış gibi gerçekleşmesi.

Pekâlâ, savaş sona erdikten sekiz yıl sonra olmalı. Frances'tan ayrılmış, Lily ile evlenmiştim ve bir şeyler yapmam gerektiğini hissediyordum. Afrika'ya arkadaşım Charlie Albert'la birlikte gittim. O da benim gibi milyonerdir.

Sivil hayattan çok askerî hayata yatkın bir mizacım vardı. Askerde bitlendim, pudra bulmak için revire gittim. Başıma geleni anlattığımda dört sağlık görevlisi dört bir yandan üstüme atladı, beni çırılçıplak soydular, sabunlayıp köpürttüler, önümden arkama, koltuk altlarıma, apış arama, bıyığıma, kaşlarıma kadar vücudumdaki bütün kılları tıraş edip yoldular. Bu olay Salerno'daki rıhtımın yakınlarında oldu. Asker yüklü kamyonlar yoldan geçiyordu, balıkçılar, çocuklar, kızlar, kadınlar bize bakıyordu. Erler şamata yapıp gülüyor, köylüler, bütün sahil gülüyordu, ben bile onları öldürmeye çalışırken gülüyordum. Kaçtılar, beni titreyen kel kafamla, kaşınan koltuk altlarım ve bacak aramla, çıplak, çirkin, öfkeden köpürür, kahkahalarla intikam yemini eder halde bırakıp gittiler. Bunlar insanın hiçbir zaman unutmadığı, gerçek değerini sonradan anladığı şeylerdir. O harika gökyüzü, çılgınlık nöbeti ve usturalar; ve Akdeniz, insanlığın beşiği; yumuşayarak yükselen hava, yumuşayarak gömülen sular, Ulysses'in kaybolduğu sular; sirenler şarkı söylerken o da çırılçıplaktı.

Bitler zamanla saklanacak bir delik buldular – bu hilebaz hayvanlarla sonraları epey yakınlaştım.